

TEATRUL NAȚIONAL
„VASILE ALECSANDRI“
DIN IAȘI

■ O NOAPTE FURTUNOASĂ

de I. L. Caragiale

Data premierei: 3 octombrie
1986.

Regia: OVIDIU LAZĂR (student
anul V I.A.T.C.).

Decorurile: LAURIAN ONIGA.
Costumele: RODICA ARGHIR.

Distribuția: TEOFIL VĂLCU
(Jupin Dumitrache); EMIL CO-
ȘERU (Ipingescu); DIONISIE
VITCU (Chiriac); SERGIU TU-
DUȘE (Rică Venturiano); DORU
ZAHARIA (Spiridon); VIOLETA
POPESCU (Veta); CARMEN TĂ-
NASE (Zița).

Un spectacol nou și în același timp firesc, de un echilibru incontestabil și cu un pronunțat stil, un stil de joc și de desfășurare teatrală care face logică, armonioasă și atrăgătoare imaginea scenică. Un spectacol logic, care rează lumea personajelor lui Caragiale în **datele ei esențiale de caracter**, într-un context existențial mai larg, filozofic, care caută semnificațiile grave ale întâmplărilor comice fără a stigmatiza deliberat o trăsătură sau alta. Un spectacol comic, a cărui sorginte de gen pare a fi „numai firescul contrast între ce sînt oamenii și ce vor să fie“, cum menționa în a sa „Istorie a literaturii românești contemporane“ Nicolae Iorga. Și, cum distinsul cărturar nota despre piesă că e „o capodoperă de observație și de umor“, notăm și noi că în acest spirit ni s-a relevat spectacolul, cu obiectivitate realistă în tratarea psihologică a personajelor, cu distincție ironică în desfășurarea meandrelor intrigii, cu inspirată și adîncă reverberație meditativă. Un atestat de profesionalism incontestabil

bil pentru tînărul regizor Ovidiu Lazăr, student în anul V la I.A.T.C., care-și dă, cu acest spectacol, examenul de diplomă.

Spațiul e deschis și improvizat — o aglomerare de lăzi și cherestea, rame de ferestre, scaune învelite în hîrtie, un acoperiș abia încropit. Două scări laterale duc spre o pasarelă metalică ce înconjoară acest spațiu, cu o coborîre nevăzută spre fundal. Nu știm unde ne aflăm exact, nu știm cînd. Ambianța decorurilor lui Laurian Oniga e nedefinită, deși din lumea piesei — nu e casa lui Titircă și un spațiu al chereșteriei?

Chircit, la mijlocul pasarelei, suspendat parcă deasupra acestui univers improvizat, îl descoperim de cele mai multe ori pe Spiridon, „băiat de procopseală în casa lui Titircă“, cu două încercări desperate de evadare, la începutul și la sfîrșitul reprezentației. Ce reprezintă aceste încercări de evadare ale lui Spiridon? Dorința de a-și afla o altă lume? Evident, căci altfel s-ar integra de minune în cea existentă — dar în ce măsură cea existentă e insuportabilă? și falsă? De ce? Iată rostul mai adînc al meditației pe care ne-o propune tînărul regizor, pentru că tabloul pe care ni-l înfățișează în continuare prezintă o lume aparent suportabilă, cu veleități mondene și parapon, în care nu e, la urma urmei, imposibil de trăit. Jupinul are apucături de vechil, e drept, nici Nae Ipingescu nu s-ar da în lături de la o corecție mai dură, dar mai sînt „biata cocoană și cu nea Chiriac“, cu ei mai e ceva noroc, că-l „scapă de afurisitul“. Lamentațiile sînt exprimate de Spiridon (Doru Zaharia) față cu martorii care-l ajută la reamenajarea ambianței, sugerînd acum odaia de culcare a Vetei. Deci, adevăratele motive sînt altele și, avînd în vedere sugestia finalului, de cerc închis, cînd Doru Zaharia (Spiridon) se alătură resemnat lumii din care a vrut să evadeze, urmează să ne gîndim mai bine la fața acestei lumi și să descoperim în ea punctele de neconcordanță.

O lume cu parapon? Da — așa am putea zice, pentru că nimeni nu coboară aici sub limita unei ținute pe care și-a impus-o. Personajele își joacă firesc condiția, însă, cu nostalgia nemărturisită, dar evidentă în gesturi și detalii, de a fi ceva mai mult pe spirala civilizației. O spune cu respect și ușoară fascinație Jupinul („dumnealui e... știi, ceva mai sus.. noi sîntem negustori“), o manifestă Ipingescu și Chiriac, cu aere de vădită superioritate și ironie, o demonstrează

Emil Coșeru și Teofil Vălcu

Rică Venturiano, convins vlăstar al „venitoreanului României”. Ei nu-și joacă numai farsa de-o noapte, redusă la peripecia de-amor și turbată gelozie, ci întreaga existență, distinctă, cu vocații sociale și principii morale, cu veleități de cetățeni onorabili care alcătuiesc, pe un plan mai larg, garanția progresului. Această deschidere spre mai multe trăsături ale personajelor dă complexitate universului uman și sporește efectele comice, care nu mai provin din periferia ticurilor de mahala, ci dintr-o dezvăluire firească a naturii umane contradictorii. „Omul este o natură, este natura umană — sublinia criticul Pompiliu Constantinescu într-un studiu despre personajele lui Caragiale; egoistă, lăse, senzuală, vicleană și viața este un spectacol — un vast și variat scenariu”. Cam în acest spirit și-a gândit Ovidiu Lazăr spectacolul și simțul său de observație și înscenare s-a dovedit inspirat, valorificând sugestii de viață multiple.

Orientându-și interpretii spre un joc realist, natural, fără îngroșări și alunecări spre zone ale echivocului, regizorul a fost preocupat de o anumită estetică a spectacolului, prin armonie și sugestie plastică, veridicitate comică, stil. Onora-

bilul negustor și căpitan în garda civică Titircă Inimă-Rea își inchipuie că e în culmea poziției sale, autoritate absolută în familie și în raza lui de societate. Teofil Vălcu ni-l arată de la început acoperind cu glasul lui scena, luând în deridere mofturile de la „Junion” și amenințând cu primejdioase consecințe pe „bagabontul” care a îndrăznit să se ia după ei și să atenteze la onoarea lui de familist. E cumplit când zice „și să-l și umflu” și ride din rărunchi când dă de înțeles ce spaimă trebuie să fi trăit „coate-goale”. E plin de el, mândru de ambițul pe care-l apără cu atâta strășnicie, se știe temut (de Spiridon, de cucoane) și se crede adulat (de Ipingescu, de Chiriac). Bea și nu-i umple paharul convorbitorului decât o dată, face politică și rămîne cu ochii goi, interzis, în fața aluziilor la „sufragiu universale”. Glasul lui e tunet și miere, e grobian și în vădită întârziere cu fapta — când țipă Zița pe uliță, amenințată de „mitocanul”, abia zice, după o pauză de reculegere, fără chef și cu glasul stins: „săi, nene Nae”... Adulat de Ipingescu? Da’ de unde... Venerabilul ipostat fi cunoaște prea bine tabieturile și mitocănia, știe câte parale îi face ambițul, dar

nu se dă în vileag, n-are rost — Emil Coseru ride ironic la istorisirile căpitanului, aprobă cu cite-un „rezon“ laudăroșenia acestuia, numai ca să nu insiste, și are grijă mai mult de ținuta și de uniforma lui, pe care și-o parfumează. Inferior în grad, i se consideră superior în maniere și în înțelegerea politicii — din lectura ziarului face un moment de febrilitate a deslușirilor în care, evident, îl domină pe jupîn, dar se încurcă singur într-o absurditate de sensuri, de mare haz. ...Adulat de Chiriac, jupînul? Nici vorbă... Dionisie Vitcu apare cum nici nu ne așteptam — tanțos, ferchezuit, cu mustața în furculiță, călcînd apăsător, serios, grav, cu gîndurile la respectarea tabieturilor casei și a programului. A luat frînele în mină și e marcat de asta, ceea ce-l determină să și rețeze cu dispreț apelurile stăpînului la apărarea onoarei de familist. Aerul lui prematur de stăpîn îl face însă ridicol și jocul lui Dionisie Vitcu e inteligent racordat la această sursă comică.

Veta și Zița — două cucoane onorabile. Se îmbracă la modă, cu gust, amururile lor nu sînt frivole și nici scandaloase. Așa cum Zița s-a săturat de „mitocanul de Țircădău“, Veta e vexată de mitocănia jupînului. Violeta Popescu joacă nuanțat, e aprigă și tandră, iar în raporturile cu Chiriac, vădit îngrijorată de menținerea echilibrului unui „copil ca dumneata“. Carmen Tănase e fascinată de noua idilă, care-i asigură un ascendent față de „pozițiunea turmentată“ a amarezului și-i inspiră strategeme îndrăznețe, în care intră bilețelele și grădina „Junion“. Iar Rică Venturiano, a cărui prezență a fost semnalată în primul act prin cele două documente, articolul și scrisoarea, este, în persoana lui Sergiu Tudose, intruchiparea copleșitoare a acestui ascendent politic și poetic, ia care celelalte personaje acced cu gîndul. Miop, cu pălăriuță și baston, cu fraze elaborate, e evident „mai sus“ decît această lume care-l privește cu extaz, dar nu mai puțin anacronic în raport cu împrejurările și firea lucrurilor. Apariția lui, rostogolirea de pe schele, monologul urmării și momentele de provocare a inspirațiunii sînt scene antologice, jucate cu minuțioasă concentrare și certă măiestrie.

În stilul general al spectacolului există o fascinație a ținutei, care se concretizează și în croiala și culoarea costumelor (după inspiratele și sugestivele schițe semnate de Rodica Arghir), probînd o

bună colaborare a regizorului cu scenograful. Am spune că e un stil de un realism poetic, dacă avem în vedere și maniera de joc orientată cu precădere spre nostalgia unui alt fel de a fi... și, toate acestea, pe sugestia de ambianță improvizată, dau o idee despre cum s-ar dori definită o lume care nu se cunoaște prea bine pe ea însăși.

Întoarcerea resemnată a lui Spiridon, din final, în rîndul personajelor aliniate pe pasarelă, conține astfel și un corolar de universalitate.

Constantin PARASCHIVESCU

— secția Suceava —

■ NĂPASTA

de I. L. Caragiale

Data premierei : 26 septembrie 1986.

**Regia și scenografia : CONSTAN-
TIN MORUZAN.**

**Distribuția : LIVIU MANOLIU (Dra-
gomir); NICOLAE MANOLACHE,
ORODEL OLARU (Gheorghe); SE-
BASTIAN COMĂNICI (Ion); DA-
NIELA OLARU (Anca).**

Înscriind în repertoriu puternica și complexa dramă psihologică a lui I. L. Caragiale, tînăra secție din Suceava a ținut să-și onoreze programul formulînd obiective ambițioase. Tentativa e, oricum, temerară, pentru că transpunerea în imagini scenice a unui text de o asemenea dificultate presupune, deopotrivă, existența unui nucleu interpretativ de o certă maturitate artistică și a unei viziuni clare. Fără să ignoreze ambele aceste premise, faptul artistic rezultat le rămîne amîndurora dator, ceea ce face ca montarea să se desfășoare inegal, cu momente de dramatism și tensiune adevărată, alături de altele inerte, confuze sau false.

Experiența artistică și pedagogică a regizorului Constantin Moruzan s-a con-